[MOSTRA BIBLIOGRÁFICA]

LIBROS ÚNICOS

- FASCICULUS TEMPORUM
- DE CIVITATE DEI DE LUÍS VIVES
- CRÓNICA DO REI HENRIQUE IV
- INTERPRETACIÓN DA BULA DE ALEXANDRE III
- INÉDITOS DE ROSALÍA DE CASTRO
- MANUSCRITO DE EMILIA PARDO BAZÁN
- MEMORIAS DE UN AYER DE TOLEDANO DE CUENCA
- GALERADAS DA COLECCION CAM-MM

Biblioteca Deputación

BIBLIOTECA PROVINCIAL DA DEPUTACIÓN DA CORUÑA

Libros únicos [Mostra bibliográfica]

Biblioteca Provincial da Deputación da Coruña, outubro e novembro de 2023

Sumario

Introdución....4
Fasciculus Temporum (1480)....5
Características dos incunables....6
Acompañan ao Fascículus Temporum....7
De Civitate Dei de Luís Vives....9
Acompañan ao De Civitate Dei....11
Crónica do rei Henrique IV....13
Acompañan á Crónica do Rei Henrique IV....14
Interpretación da bula de Alexandre III....15
Acompañan á Interpretación da Bula de Alexandre III....16
Inéditos de Rosalía de Castro....18
Acompañan aos Inéditos de Rosalía....20
A Poesía rexional galega Manuscrito de Emilia Pardo Bazán....22
Acompañan ao discurso A Poesía Rexional galega....23
Memorias de un ayer de Toledano de Cuenca....25
Galeradas da colección CAM-MM....26
Anexos....27
Cronoloxía Henrique IV de Castela....27
....27
Listaxe de documentos incluídos na mostra....29

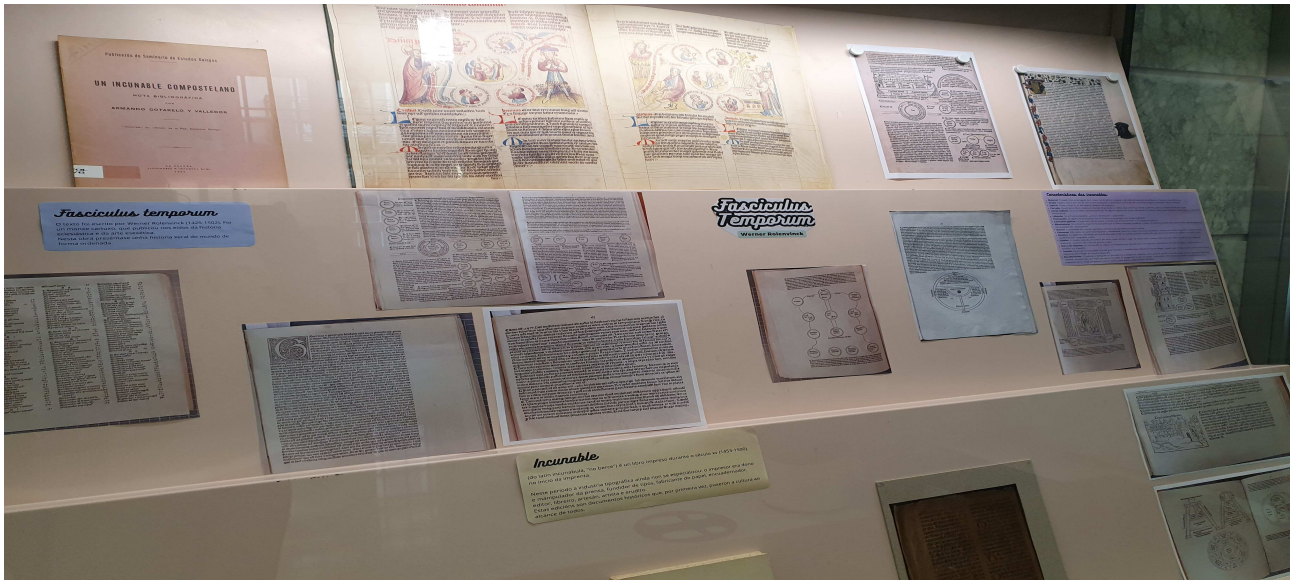

Introdución

Con motivo do Día da Biblioteca, e para que se poida desfrutar con calma os meses de outubro e novembro, deseñamos esta mostra para achegarvos algunhas das xoias bibliográficas que forman parte das nosas coleccións.

A selección fíxose atendendo a que se tratase de libros que, por diversas razóns (contido, forma, factura…) poidesemos considerar únicos. Ao avanzar do texto iremos revelando esas razóns, ao tempo que presentamos as principais características de cada un deles.

Para a disposición da mostra elixiuse o criterio cronolóxico como factor determinante para a localización dos materiais nas vitrinas, e reservamos unha por cada libro a comentar, agás no caso dos materiais da colección César Antonio Molina-Mercedes Monmany.

Expostos nos andeis, non aparecen os exemplares que precisan dunhas condicións de conservación especiais, para evitar o seu deterioro. No seu lugar expóñense fotos elaboradas polo persoal da Biblioteca (con cámara fotográfica) para poder apreciar todos os detalles das obras sen que estas sufran dano.

Durante a visita guiada planeada para o Día da Biblioteca si se poderán observar de preto os exemplares, nunha zona acoutada da Biblioteca e baixo a explicación da Bibliotecaria que se encargue do seu desenvolvemento.

Para explicar e contextualizar as obras propostas, acompañarán ás imaxes dos exemplares outros libros que nos axuden a entender e apreciar, en maior fondura, o valor e a importancia dos textos propostos.

Os libros que acompañan a selección de únicos tratan sobre personaxes, época ou características bibliográficas comúns ao texto que da nome a cada vitrina, mais algún deles conta con valor patrimonial de seu, xa que nalgúns casos se trata de exemplares antigos, autografados polas persoas autoras.

Fasciculus Temporum (1480)

Nesta primeira vitrina, comezamos o relato polo comezo da imprenta. Trátase dun libro “incunable”, que segundo a súa etimoloxía indica (*Incunabula*, no berce) son aqueles libros editados ao comezo da imprenta. O criterio que os reúne non é só cronolóxico (editados entre 1453-1500), se non que tamén comparten características no aspecto, a factura e os temas.

Neste período a industria tipográfica aínda non se especializou: o impresor era dono e manipulador da prensa, fundidor de tipos, fabricante do papel, encadernador, editor, libreiro, artesán, artista e erudito.

Estas edicións son documentos históricos que, por primeira vez, puxeron a cultura ao alcance de todos.

Características dos incunables

Material: O papel máis empregado foi o trapo, sendo groso, irregular e de color grisáceo ou amarillento nas primeiras edicións.

- **Incipit:** Palabra latina que ven da raíz *incipere* (empezar) e que indica o principio de un escrito antigo, sinalando "aquí comenza".
- **Explicit:** Sinala o final ou as derradeiras palabras do impreso**.**
- **Portada:** Os primeros libros impresos carecían de portada e o texto adoitaba comenzar desde a primeira páxina a continuación do íncipit.
- **Letras capitais:** Os incunables caracterízanse por ter algúns espazos en branco destinados ás letras capitais que logo eran iluminadas á man polos miniaturistas.
- **Foliación:** Os primeros impresos, carecían de foliación o paxinación.
- **Puntuación:** Os signos de puntuación non se usaron ou empregáronse só parcialmente.
- **Caracteres góticos**: A impresión dos textos limitouse case exclusivamente aos caracteres góticos.
- **Abreviaturas:** Os primeiros impresores buscaron que os libros impresos gardaran a maior semellanza posible cos manuscritos, por iso facían un uso excesivo das abreviaturas.
- **Marxes**: A amplitude dos marxes permitía a escritura de apostillas ou notas á marxe.
- **Columnas:** Polo xeral, nos primeiros impresos a modalidade típica foi a dúas columnas, variando o número das liñas segundo o tamaño do libro.
- **Rexistro:** ou *registrum*, localizábase ao final da derradeira folla ou páxina, consistía nunha lista das primeiras letras ou palabras de cada un dos cadernos que integraban a obra.
- **Colofón:** El colofón indicaba el nome del autor, título del libro, lugar de elaboración, nombre del impresor, fecha de edición y, en algunhas ocasións, unha frase de acción de gracias a Deus.
- **Marca do impresor**: As marcas (letras, signos ou símbolos) que identificaban ao impresor colocábanse ao final dos libros e podían variar en tamaño, cor e deseño.
- **Tamaño**: Os primeiros incunables eran de gran formato. A medida dependía da forma de pregar o papel, que se reducía tantas veces como fora necesario para chegar ao tamaño desexado.
- **Encadernación:** O material empregado ao principio foi o pergameo. Noutros casos usouse madeira forrada en pel, así como papel reciclado ou cartoné, encadernado con tapas de cartón forradas en pergameo ou pel. Ás veces, o incunable

adornábase con peches frontais de diversos materiais como metal, pergameo, coiro e outros, para evitar a deformación do libro.

O texto foi escrito por Werner Rolenvinck (1425-1502). Foi un monxe cartuxo, que publicou nos eidos da historia eclesiástica e da arte esexética.
Nesta obra preséntase unha historia xeral do mundo de forma ordenada.

Esta obra foi un auténtico *Bestseller* da época, xa que acadou as 33 edicións, colleitando un gran éxito incluso durante a vida do autor.

Editouse en Colonia, mais o exemplar que temos na biblioteca pertence a unha edición veneciana lixeiramente posterior

Acompañan ao Fascículus Temporum

- **Biblia Pauperum do Codex Palatinus Latinus 871** [Ed. Facs.]

  A Biblia pauperum, como Biblia con imaxes desenvolveuse con forza a finais da Idade Media. Buscaba representar a Biblia visualmente, pero de forma diferente a unha simple ilustración da mesma, onde en lugar de que as imaxes estean subordinadas ao texto, aquí é ao revés, as imaxes teñen un breve texto ou non o teñen en absoluto. As palabras faladas polos personaxes nas miniaturas saen escritas en rolos de pergamiños que parecen saír das súas bocas, coma se dunha historieta moderna tratásese.

  Esta forma é unha simplificación das Biblias moralizantes, que se poden considerar similares, pero con máis texto. Como estas, as Biblias pauperum estiveron escritas na lingua vernácula, en lugar do latín.

- **A Gramática castelá de Antonio de Nebrija** [Ed. Facs.] Publicouse en 1492. Constituíu a primeira obra que se dedicaba ao estudo da lingua castelá e as súas regras.

  Anteriormente, foran publicados tratados sobre o uso da lingua latina. Con todo, a *Grammatica* é o primeiro libro impreso que se centra no estudo das regras dunha lingua romance.

  A fazaña de Antonio de Nebrija, á que debe unha posición de primeira orde na historia, é compoñer a primeira Gramática castelá, primeira tamén entre as gramáticas románicas, ás que servirá de modelo.

- **O Sinodal de Aguilafuente** [Imaxe]
  é o primeiro libro (incunable) impreso en España e en español, no ano 1472. Contén as actas do sínodo diocesano que tivo lugar en Aguilafuente (Segovia) en xuño dese mesmo ano, convocado polo bispo Juan Arias Dávila. No sínodo trátanse diversos aspectos da vida eclesial da diocese segoviana, que afectaban

tanto a relixiosos como a laicos.

- **Misal Compostelano de 1495** [Imaxe]
  Deste libro só se conservan uns fragmentos, localizados e identificados, os primeiros, por Antonio Odriozola, e logo algúns outros por José Ignacio Cabano no Arquivo da Catedral de Santiago.

  Encargado polo arcebispo de Santiago Alonso II Fonseca a Juan de Porras en 1495, parece que foi impreso en Monterrei cos mesmos tipos de imprenta que utilizaron Gonzalo Rodriguez de la Pasera e o mesmo Juan de Porras para imprimir en Monterrei o famoso Misal Auriense.

- Cotarelo Valledor, Armando

  Un incunable compostelano : nota bibliográfica / por Armando Cotarelo y Valledor
  La Coruña : Seminario de Estudos Galegos, 1927

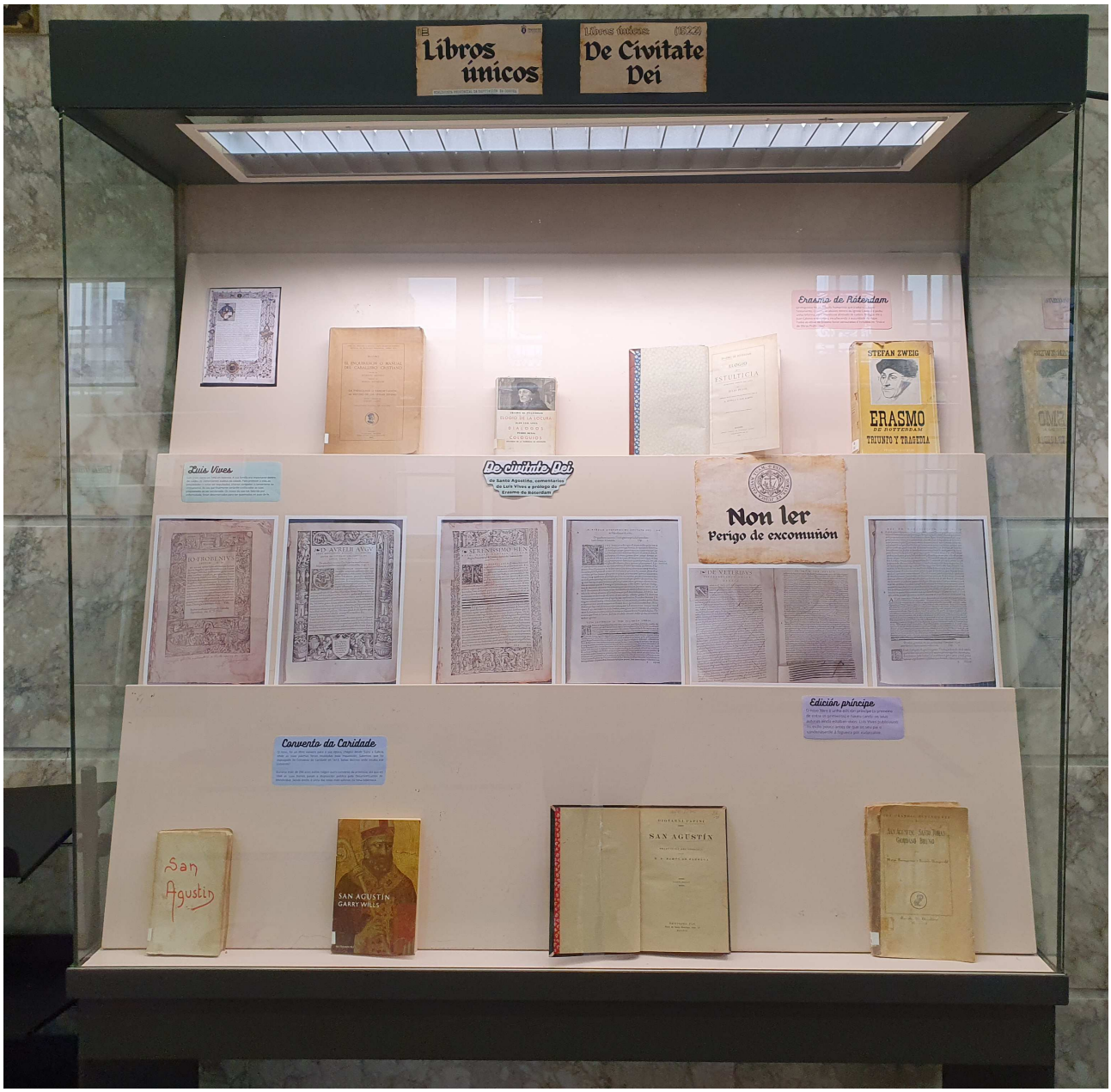

De Civitate Dei de Luís Vives (1522)

O noso libro é unha edición príncipe (o primeiro de entre os primeiros) e naceu cando os seus autores aínda estaban vivos. Luís Vives publicouno en el exilio pouco antes de que ao seu pai condenásenlle á fogueira por xudaizante

Luís Vives naceu en 1492 en Valencia. A súa familia era importante dentro do núcleo de comerciantes xudeus da cidade. Para protexer a vida, as propiedades e evitar ser expulsados, víronse obrigados a converterse ao cristianismo. Ao seu pai finalmente seríanlle confiscadas as súas propiedades ao ser condenado. Os restos da súa nai, falecida por enfermidade, foron desenterrados para ser queimados en auto de fe

Erasmo de Róterdam (prologuista) foi un filósofo humanista que traduciu o Novo Testamento. Criticou os abusos dentro da Igrexa Católica e pediu unha reforma, pero mantívose afastado de Lutero, Enrique VIII e Juan Calvino e continuou recoñecendo a autoridade do Papa. Todas as obras de Erasmo foron censuradas e incluídas no "Índice de Obras Prohibidas"

O noso, foi un libro viaxeiro para a súa época, chegou desde Suíza a Galicia, onde as súas páxinas foron mutiladas pola Inquisición. Sabemos que foi expurgado do Convento da Caridade en 1613, Sabes dicirnos onde estaba ese convento?

Durante máis de 200 anos estivo nalgún outro convento da provincia, ata que en 1844 as súas bienes pasan a disposición pública pola Desamortización de Mendizábal. Desde entón, é unha das xoias máis valiosas da nosa biblioteca.

Breve historia da Inquisición

Os primeiros pasos da Inquisición remóntanse ao 1477, cando os Reis Católicos toman consciencia da cuestión xudía ao visitar Sevilla. Ao ano seguinte, o Papa Sixto IV estendeu unha bula través da cual concedía aos Reis a potestade de elixir eclesiásticos dominicos para exercer como Inquisidores. Nese momento, comezan a crearse Índices de libros prohibidos, aqueles cuxa difusión e lectura estaba prohibida nos territorios da Monarquía Hispánica. Posteriormente, polo polémico da censura, o rei Felipe II encargou un Índice expurgatorio, para evitar que os libros fosen destruídos completamente, se tiñan pasaxes válidas

A censura da Inquisición perseguía sobre todo outras relixións, así como as Reformas luterana e calvinista, a “bruxería” e os libros eróticos, aínda que tampouco se salvaron as biblias en linguas romances

Son comúns os autos de fe de libros onde estes eran procesionados polas rúas da cidade cunha comitiva precedida por trompetas para acabar queimados na fogueira á vista de todos, moitas veces acompañados dos seus autores, que foron perseguidos e castigados. Ler un libro prohibido conlevaba, polo menos, a excomunión.

A súa abolición definitiva non se produce ata 1834.

Erasmo de Róterdam

(prologuista) foi un filósofo humanista que traduciu o Novo Testamento. Criticou os abusos dentro da Igrexa Católica e pediu unha reforma, pero mantívose afastado de Lutero, Enrique VIII e Juan Calvino e continuou recoñecendo a autoridade do Papa. Todas as obras de Erasmo foron censuradas e incluídas no "Índice de Obras Prohibidas".

Acompañan ao De Civitate Dei

- **A Cidade de Deus** [Imaxe] (cuxo título latino orixinal é De civitate Dei contra paganos, é dicir A cidade de Deus contra os pagáns) é unha obra en 22 libros de Agostiño de Hipona que foi escrita durante a súa vellez e ao longo de quince anos, entre 412 e 426. É unha apoloxía do cristianismo, na que se confrontan a Cidade Celestial é a Cidade Pagá. As numerosas digresións permítenlle ao autor tratar temos de moi diversa índole, como a natureza de Deus, o martirio ou o xudaísmo, a orixe e a substancialidade do ben e do mal, o pecado e a culpa, a morte, o dereito e a lei, a continxencia e a necesidade, o tempo e o espazo, a Divina providencia, o destino e a historia, entre outros moitos temas.
- Erasmus, Desiderius

  El Enquiridion o Manual del caballero cristiano / Erasmo ; edición de Dámaso Alonso ; prólogo de Marcel Bataillon. Y La paráclesis o Exhortación al estudio de las letras divinas ; edición y prólogo de Dámaso Alonso. – Madrid : [s.n.], 1932
- Erasmus, Desiderius

  Elogio de la estulticia / Erasmo de Rotterdam ; traducción directa del latín por Julio Puyol ; precedida de dos cartas, una del traductor y otra de A. Bonilla y San Martín ; (edición ilustrada con los dibujos de Holbein). -- Madrid : Victoriano Suárez, 1917
- Erasmus, Desiderius

  Elogio de la estulticia / Erasmo de Rotterdam ; traducción directa del latín por Julio Puyol ; precedida de dos cartas, una del traductor y otra de A. Bonilla y San Martín ; (edición ilustrada con los dibujos de Holbein). – Madrid : Victoriano Suárez, 1917
- Erasmus, Desiderius

  Elogio de la locura / Erasmo. Diálogos / de Juan Luis Vives. Coloquios / de Pedro Mexia. -- 2ª ed. -- Madrid : Ibéricas, 1945 imp.
- Erasmus, Desiderius

  Elogio de la locura / Erasmo. Diálogos / de Juan Luis Vives. Coloquios / de Pedro Mexia. – Madrid : Ibéricas, 1945 imp.
- Papini, Giovanni

  San Agustín / Giovanni Papini ; traducción del original por M.A. Ramos de Zarraga. -- Madrid : Ediciones Fax, 1940
- Queirolo, Agostino

San Agustín / Agostino Queirolo. -- Madrid : Ediciones y Publicaciones Españolas, 1945

- Wills, Garry

  San Agustín / Garry Wills ; traducción de Teófilo de Lozoya. -- Barcelona : Mondadori, D.L. 2001

- Zweig, Stefan

  Erasmo de Rottederdam : triunfo y tragedia de un humanista / Stefan Zweig. – Barcelona : Paidós Ibérica, D.L. 2005

Crónica do rei Henrique IV (16--)

Henrique IV de Castela (1425-1474) foi rei de Castela desde 1454 ata a súa morte. Algúns historiadores chamáronlle despectivamente «o Impotente». Era fillo de Juan II e de María de Aragón, e irmán paterno de Isabel a Católica, que se proclamou raíña á súa morte, e do infante Alfonso, que lle disputou o trono en vida.

Diego Enríquez del Castillo foi o capelán, cronista e conselleiro de Enrique IV. Poderíase dicir que lle foi fiel, e mesmo que foi partidario á súa causa, xa que o serviu en diversas

misións diplomáticas, e estivo na batalla de Olmedo chegando a ser feito prisioneiro e condenado á morte, do que lle salvou a súa condición de clérigo.

Aínda que a Crónica é favorable ao Rey, non deixa de expoñer os seus defectos e mesmo de censuralos, facendo de está crónica a máis verosímil da época. Diego Enríquez presenta a un Rei bondadoso e débil, enganado constantemente polos nobres aos que cría fieis.

Crítica, en cada un dos capítulos os enganos dos que é vítima o Rei, pero dos que este non se daba conta. Aínda que cree a Juana lexítima filla de Enrique IV, créea deshonesta e indigna do cargo do Raíña.

Acompañan á Crónica do Rei Henrique IV

- Villa-Real Valdivia, Francisco

  Hernán Pérez del Pulgar y las guerras de Granada / Francisco Villa-Real Valvivia. -- 3ª ed. -- Málaga : Algazara, 1999

- Pulgar, Fernando del

  Crónica de los Reyes Católicos / por Fernando del Pulgar ; edición y estudio por Juan de Mata Carriazo. -- Madrid : Espasa Calpe, 1943

- Pulgar, Fernando del

  Crónica de los Reyes Católicos Don Fernando y Doña Isabel de Castilla y de Aragón / por Fernando del Pulgar. -- Valladolid : MAXTOR, 2011

- Llanos y Torriglia, Félix de

  En el hogar de los Reyes Católicos y cosas de sus tiempos / Félix de LLanos y Torriglia. -- Madrid : Ediciones Fax, [1943?] (1943 imp.)

- Enríquez del Castillo, Diego

  Crónica de Enrique IV de Diego Enríquez del Castillo / Aureliano Sánchez Martín, editor crítico. -- Valladolid : Secretariado de Publicaciones, Universidad, D.L. 1994

- Altamira, Rafael

  La Baja Edad Media y la época de los Reyes Católicos / Rafael Altamira y Crevea. -- Barcelona : Sucesores de Juan Gili, [19--?]

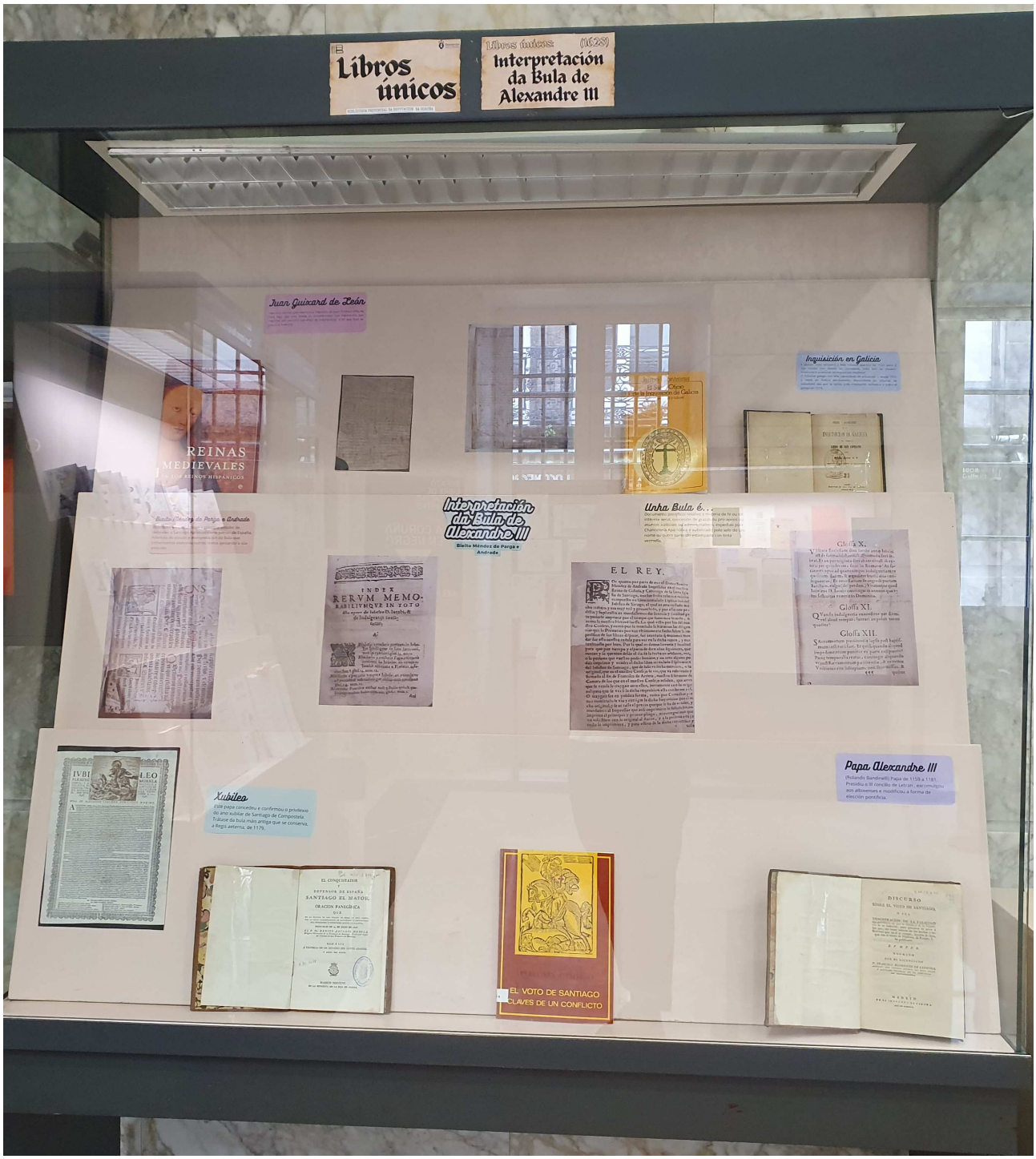

Interpretación da bula de Alexandre III (1628)

(Rolando Bandinelli) Papa de 1159 a 1181. Presidiu o III concilio de Letrán , excomulgou aos albixenses e modificou a forma de elección pontificia.

Este papa concedeu e confirmou o privilexio do ano xubilar de Santiago de Compostela.

Trátase da bula máis antiga que se conserva, a Regis aeterna, de 1179.

Bieito Méndez de Parga e Andrade: Inquisidor en Compostela e principal valedor de defender a Santiago Apóstolo como patrón de España.

Ademáis do estudo e interpretación da Bula que comentamos elaborou outros textos apoiando a súa posición.

Unha Bula é un documento pontificio relativo a materia de fe ou de interese xeral, concesión de grazas ou privilexios ou asuntos xudiciais ou administrativos, expedido pola Chancelería Apostólica e autorizado polo selo do seu nome ou outro parecido estampado con tinta vermella.

Inquisición en Galicia

A alusión máis temperá a este tribunal aparece no 1520, pero a súa misión non debeu ser constante, máis ben ao modelo itinerante e ocasional da inquisición medieval.

O Tribunal galego non tiña capacidade de actuación, e desde 1532 o reino de Galicia permaneceu dependente do tribunal de Valladolid, ata que se optou pola instalación definitiva o tribunal galego en 1574.

Juan Guixard de León: Impresor leonés que rexentou a imprenta de Juan Pacheco (fillo de Paz), logo que este tivese un encontronazo coa Inquisición, por imprimir sen permiso sumarios de indulxencias, e ter que fuxir ás presas a América.

Acompañan á Interpretación da Bula de Alexandre III

- Barreiro, Bernardo

  Brujos y astrólogos de la Inquisición de Galicia y el famoso libro de San Cipriano / Bernando Barreiro de W. -- A Coruña : La Voz de Galicia, 1885

- Contreras, Jaime

  El Santo Oficio de la Inquisición en Galicia, 1560-1700 : poder, sociedad y cultura / Jaime Contreras. – Madrid : Akal, D.L. 1982

- Fuente, María Jesús

  Reinas medievales en los reinos hispánicos / María Jesús Fuente. -- Madrid : La Esfera de los Libros, 2003

- Medela, Benito Antonio (O.P.)

  El Conquistador y defensor de España, Santiago el Mayor : oración panegírica... / Benito Antonio Medela ; sale a la luz a expensas de un devoto del Santo Apóstol y amigo del autor. – Madrid : Imp. de la hija de Ibarra, 1806

- Rey Castelao, Ofelia

  El Voto de Santiago : claves de un conflicto / Ofelia Rey Castelao. -- Santiago de Compostela : Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, 1993

- Rodríguez de Ledesma, Francisco

  Discurso sobre el voto de Santiago o sea demostración de la falsedad del privilegio en que se funda - / Francisco Rodríguez de Ledesma. -- Madrid : Imprenta de Sancha, 1805

- Rodríguez de Ledesma, Francisco

  Discurso sobre el voto de Santiago o sea demostración de la falsedad del privilegio en que se funda - / Francisco Rodríguez de Ledesma. – Madrid : Imprenta de Sancha, 1805

Inéditos de Rosalía de Castro (1953)

Rosalía Castro de Murguía, de solteira, Rosalía de Castro Abadía (Conxo -Santiago de Compostela 1837- Padrón 1885), foi unha escritora e poeta galega, considerada a máis ilustre figura da lírica moderna, unha das máis altas da poesía española do século XIX e a principal responsable do Rexurdimento galego do século XIX, xunto a Eduardo Pondal e Manuel Curros Enríquez.

O 17 de maio, Día das Letras Galegas, celébrase co gallo de ser a data de edición da súa obra Cantares gallegos. A súa figura e as súas creacións literarias foron obxecto dunha abondosa bibliografía e recibiron unha constante atención crítica, tanto no territorio galego coma no estranxeiro.

Inéditos

Gran parte dos documentos inéditos que foron saíndo á luz durante os séculos XX e XXI escrítos por Rosalía proceden dunha doazón que as súas fillas fixeron á Cidade da Coruña e que se custodiou no seu Arquivo municipal.

Parte pasaron desapercibidos durante moito tempo para o propio Murguía e para outros estudosos da nosa escritora máis universal.

Estes exemplares que se presentan detacan ademais por tratarse de volumes personalizados nunha tirada moi pequena.

Gala Murguía de Castro

A filla de Rosalía e Murguía foi a que atesourou o legado de súa nai á morte do marido.

As institucións afincadas na Coruña (Concello e Deputación provincial foron os principais destinos do legado familiar.

Pola nosa banda, a relación da Biblioteca con esta familia de galegos ilustres é moi fonda e imbricada.

José Souto Vizoso

Nado en San Martiño de Xuvia (Narón) no 1893 e finado en 1973, foi un bispo católico galego.

Fixo a carreira eclesiástica no Seminario de Mondoñedo e foi ordenado presbítero en 1916. En 1917 licenciouse en Teoloxía na Universidade Eclesiástica de Santiago. Traballou como profesor de Filosofía e Teoloxía no Seminario de Mondoñedo do que foi reitor e director do Boletín Diocesano. En 1945 foi nomeado bispo de Elusa e bispo auxiliar de Santiago de Compostela. En 1949 foi nomeado bispo de Palencia, cargo que desempeñou ata 1970.

Juan Naya Pérez

Juan Naya Pérez, nado na Coruña o 23 de febreiro de 1914 e finado na mesma cidade o 1 de febreiro de 1993, foi un xornalista e historiador galego. Entre os seus innumerábeis nomeamentos ostentaba o de Cronista oficial da cidade da Coruña, o de arquiveiro-bibliotecario da Real Academia Galega, e o de académico numerario da Real Academia Galega de Belas Artes, da que tamén foi secretario xeral.

Foi un home autodidacta que non posuía ningún título académico, mais dunha gran cultura adquirida na lectura dos libros e xornais, e dos traballos dos que se poden considerar os seus mestres: Ángel del Castillo o seu predecesor como cronista oficial da

Coruña, Félix Estrada Catoyra, Manuel Murguía, Francisco Tettamancy e sobre todo, César Vaamonde Lores a quen sucedeu como Arquiveiro-Bibliotecario da Real Academia Galega, e foi quen o instruíu desde moi novo en paleografía, epigrafía, heráldica e numismática, pasando de discípulo a colaborador.

A súa carreira xornalística transcorreu en La Voz de Galicia onde levaba a sección de "Hai 50 anos" e outra sobre a vida local de título "Peneirando", cun estilo irónico moi persoal ao narrar as anécdotas locais.

Acompañan aos Inéditos de Rosalía

- Baldomir Rodríguez, José (1867-1947)

  Cava lixeiro [Música impresa] / José Baldomir Rodríguez ; poema de Rosalía de Castro ; rev. Xoán M. Carreira. -- [A Coruña] : Xoán M. Carreira, cop. 1995

- Bouza-Brey Trillo, Fermín

  Cartas de Rosalía Castro a D. Angel Baltar / por F. Bouza Brey. -- [S.l.] : [s.n.], 1949 (Madrid : C. Bermejo)

- Castro, Rosalía de

  Cantares gallegos / Rosalía Castro de Murguía ; edición do centeario ordeada, prologada e anotada por Fermín Bouza Brey. -- Vigo : Galaxia, 1963

- Castro, Rosalía de

  Inéditos de Rosalía / [recopilado por] Juan Naya Pérez ; prólogo del Marqués de Figueroa. -- Santiago de Compostela : Patronato Rosalía de Castro, 1953

- Castro, Rosalía de

  Rosalía : obras en prosa / [Rosalía de Castro ; estudo preliminar, Marina Mayoral]. -- A Coruña : Boreal, D.L. 2022

- Castro, Rosalía de

  Rosalía de Castro : obra poética e manuscritos / [edición dos textos, Henrique Monteagudo ; estudio preliminar, Marina Mayoral]. -- A Coruña : Boreal, D.L. 2019

- García Negro, María Pilar

  O clamor da rebeldía : Rosalía de Castro, ensaio e feminismo: o nacemento do ensaio na literatura galega contemporánea ... análise e interpretaciòn de textos rosalianos / María Pilar García Negro. -- Santiago de Compostela : Sotelo Blanco, 2010

- Naya Pérez, Juan

  Estudios acerca de la familia Murguía-Castro / Juan Naya Pérez. -- A Coruña : Deputación Provincial, 1998

- Poullain, Claude Henri

  Rosalía de Castro de Murguía y su obra literaria (1836-1885) / Claude Poullain. -- Madrid : Editora Nacional, D.L. 1974

- Puggiola, R.

  Coro de monaguillos [Música manuscrita] : pieza cómica para veladas recreativas / R. Puggiola. Te amamos : himno / por Ribé. Capricho triunfal : felicitación. Doce sono / letra de Rosalía de Castro ; música de Juan Montes. A Galicia : cantiga ; Lonxe : balada para canto y piano / música de M. Valverde. Melodía gallega / letra de A. Brañas ; música de G. Curros. El siglo que viene / Caballero. -- [19--?]

- Rodríguez Gómez, Santos

  Alborada popular de Rosalía de Castro [Música impresa] : para canto y piano / por Santos Rodríguez Gómez. -- Vigo : Manrique Villanueva, [19--?]

A Poesía rexional galega Manuscrito de Emilia Pardo Bazán (1885)

Emilia Pardo-Bazán y de la Rúa-Figueroa (Coruña 1851-Madrid 1921), foi unha escritora en lingua castelá, intelectual, xornalista, crítica literaria, narradora e rexionalista galega que triunfou na literatura española como escritora e como figura pública. Influída polo naturalismo, movemento literario que introduciría en España, escribiu máis de 500 obras en forma de novelas, contos, artigos e folletos. En recoñecemento polos seus méritos artísticos, concederíalle o rei Afonso XIII en 1908 o título de condesa de Pardo Bazán. Obra

O seu estilo foi enérxico e nel afondou en problemas e situacións difíciles. Escribiu centos de contos que publicou en escolmas. Destacou sobre todo na súa produción literaria salientando novelas como Un viaje de novios ou A Tribuna, a máis naturalista das súas novelas, onde describe a dura vida proletaria nunha fábrica de tabaco. Tamén son de suma importancia Os pazos de Ulloa e La madre Naturaleza, onde retratou a vida nas

vilas e aldeas galegas, o folclore popular e tamén a decadencia da nobreza palaciana do rural cun argumento apaixonado e, en ocasións, violento.

Real Acamedia Galega

Destaca tamén o seu labor na creación da Real Academia Galega, creando xunto a Ramón Pérez Costales unha Comisión Xestora sobre a base da Sociedad del Folklore Gallego para a creación da academia. Posteriormente a súa filla doou a residencia familiar da Coruña, a Casa Museo de Emilia Pardo Bazán, para establecer alí a sede da institución.

Feminismo

Hoxe en día, Pardo Bazán, ao igual ca outras contemporáneas como a ilustrada galega Concepción Arenal, está considerada como unha das precursoras do movemento feminista en España. Ao longo da súa obra criticou a degradación e marxinalidade da muller e expresou o seu desexo de crear para as mulleres unha educación e unha formación intelectual igual cá dos homes.

Nun tempo no que máis do 90% das mulleres eran analfabetas, Pardo Bazán chegou a ser a primeira muller en presidir a Sección de Literatura no Ateneo de Madrid, a primeira nomeada Conselleira de Instrución Pública e a primeira muller catedrática de Literatura Contemporánea de Linguas Neolatinas da Universidade Central de Madrid.

Acompañan ao discurso A Poesía Rexional galega

- Axeitos Valiño, Ricardo

  Os Manuscritos e a imaxe de Emilia Pardo Bazán : catálogo do arquivo da familia Pardo Bazán / Ricardo Axeitos Valiño, Nélida Cosme Abollo. -- [A Coruña] : Real Academia Galega, 2004

- Barcia Caballero, Juan

  La Cuestión palpitante : cartas amistosas a la Sra. Dña. Emilia Pardo Bazán / por J. Barcia Caballero. -- Santiago : Establecimiento Tipográfico del Seminario Conciliar, 1884

- García Negro, María Pilar

  Galiza e feminismo en Emilia Pardo Bazán / María Pilar García Negro. -- Santiago : Alvarellos, 2021

- La PATRIA Gallega : boletín-revista : órgano oficial de la Asociación Regionalista. -- [Santiago de Compostela] : Consellería de Cultura, Comunicación Social e Turismo, D.L. 2000
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  De mi tierra / Emilia Pardo Bazán. -- A Coruña : Deputación Provincial da Coruña, D.L. 2021 (A Coruña : Imprenta Provincial)
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  De mi tierra / Emilia Pardo Bazán. -- A Coruña : Deputación Provincial da Coruña, D.L. 2021 (A Coruña : Imprenta Provincial)
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  El Encaje roto : antología de cuentos de violencia contra las mujeres / edición y prólogo de Cristina Patiño Eirín. -- Zaragoza : Contraseña, 2018
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  Hernán Cortés y sus hazañas / por la Condesa de Pardo Bazán ; e ilustrado por A. Vivanco. -- Madrid : La Lectura, imp. 1914
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  La Dama joven / Emilia Pardo Bazán. -- Barcelona : [s.n.], 1885
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  La Madre naturaleza : 2ª parte de Los Pazos de Ulloa / Emilia Pardo Bazán. -- Barcelona : Daniel Cortezo y Cía, 1887
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  Nuevo teatro crítico / Emilia Pardo Bazán. -- Madrid : La España, 1891
- Pardo Bazán, Emilia, Condesa de

  Nuevos cuentos de Marineda / Emilia Pardo Bazán ; selección de textos de Patricia Angulo Miró. -- A Coruña : Ediciones del Viento, 2021

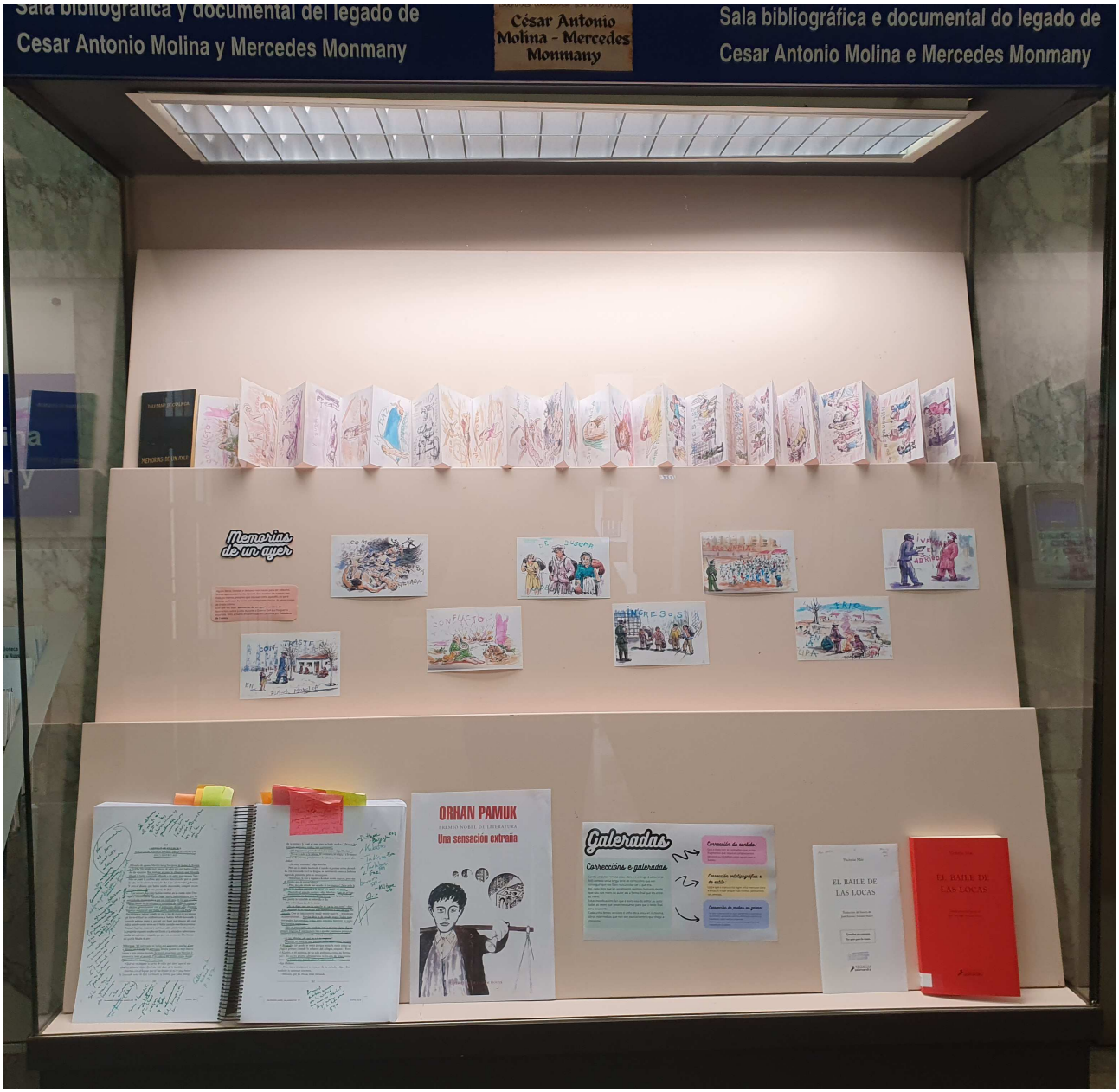

Memorias de un ayer de Toledano de Cuenca

Algúns libros, revistas e debuxos non nacen para ser editados. Nunca aparecerán nunha librería. Son escritos de autores con máis ou menos prestixio que os usan como agasallo, ou para felicitar as festas. Ás veces son exemplares únicos, ás veces copias de tirada ínfima. Este que ves aquí “Memorias de un ayer” é un libro de ilustracións sobre a vida durante a Guerra Civil e a Posguerra española, feito a man e encadernado en cartolina por Toledano de Cuenca.

Galeradas da colección CAM-MM

Correccións e galeradas

Cando un autor termina a súa obra e a entrega á editorial (ao fin!) comeza unha longa serie de correccións que van conseguir que ese libro nunca volva ser o que era. Así, cada libro que les xeralmente cambiou bastante desde que saíu das mans do autor ata a forma final que tes entre as mans. Estas modificacións fan que o texto vaia do editor ao autor todas as veces que sexan necesarias para que o texto final sexa excelente. Cada unha destas versións é unha obra única en sí mesma, obras intermedias que non son exactamente o que chega a imprenta.

Corrección de contido: Que o texto non se contradiga, que se ten fragmentos que requiran coñecementos técnicos ou científicos estes sexan reais e fiables.

Corrección ortotipográfica e de estilo: Logra que o manuscrito logre unha mensaxe clara e eficaz. É o que fai que esas novelas parézannos tan amenas

Corrección de probas ou galera: Fai falta a intervención do autor atendendo as suxerencias do corrector, aprobando cambios, eliminando oracións ou traballando sobre melloras propostas.

O último paso correspóndese a estilos tipográficos e de maquetación da páxina.

--

Anexos

Cronoloxía Henrique IV de Castela

6
1464
Manifesto de Burgos
A liga esixía que:
Alfonso, o irmán do rei, fose recoñecido como herdeiro, e fose educado por Juan Pacheco. Enrique IV cedeu pero debía casar con Juana
A saída da Corte de Beltrán de la Cueva
7
1465
Farsa de Avila, acordos
Os nobres piden medidas excesivas ao seu favor. O rei non as acepta:
Proclaman rei a Alfonso, de 11 anos
Ofrécese o matrimonio da infanta Isabel con Pedro Girón (que morre sospeitosamente)
Entrega á súa esposa Juana como refén, que quedará embarazada no seu cativerio
8
1468
Tratado dos Touros de Guisando
Morre Alfonso
Enrique declara herdeira a Isabel, reservándose o dereito de acordar o seu matrimonio
As distintas facciónes da nobreza renovan a súa lealdade ao rei
9
1469
Isabel casa en segredo con Fernando de Aragón
Enrique considera violado o Tratado dos Touros de Guisando
Proclama á súa filla Juana como herdeira ao trono xurando publicamente que era filla lexítima
A futura Isabel I, revélase como defensora da monarquía e os nobres volven apoiar a Enrique IV e defenden a causa de Juana
Castela cae na anarquía
9
1469
Isabel casa en segredo con Fernando de Aragón
Enrique considera violado o Tratado dos Touros de Guisando
Proclama á súa filla Juana como herdeira ao trono xurando publicamente que era filla lexítima
A futura Isabel I, revélase como defensora da monarquía e os nobres volven apoiar a Enrique IV e defenden a causa de Juana
Castela cae na anarquía
10
1474
Morre sen sucesor coñecido
Morre entre sospeitas de envelenamento
O testamento do rei desapareceu
Pouco despois comezou a Guerra de Sucesión Castelá (1475-1479)
Reis Católicos

Listaxe de documentos incluídos na mostra

Referencia bibliográfica	Sinatura
A Cidade de Deus (cuxo título latino orixinal é De civitate Dei contra paganos, é dicir A cidade de Deus contra os pagáns) é unha obra en 22 libros de Agostiño de Hipona que foi escrita durante a súa vellez e ao longo de quince anos, entre 412 e 426. É unha apoloxía do cristianismo, na que se confrontan a Cidade Celestial é a Cidade Pagá. As numerosas digresións permítenlle ao autor tratar temos de moi diversa índole, como a natureza de Deus, o martirio ou o xudaísmo, a orixe e a substancialidade do ben e do mal, o pecado e a culpa, a morte, o dereito e a lei, a continxencia e a necesidade, o tempo e o espazo, a Divina providencia, o destino e a historia, entre outros moitos temas.	1470
A Gramática castelá é un texto escrito por Antonio de Nebrija e publicado en 1492. Constituíu a primeira obra que se dedicaba ao estudo da lingua castelá e as súas regras. Anteriormente, foran publicados tratados sobre o uso da lingua latina, como o de Lorenzo Vala, Tratado sobre gramática latina de 1471. Con todo, a Grammatica é o primeiro libro impreso que se centra no estudo das regras dunha lingua romance. A fazaña de Antonio de Nebrija, á que debe unha posición de primeira orde na historia, é compoñer a primeira Gramática castelá, primeira tamén entre as gramáticas románicas, ás que servirá de modelo.	1492
Agustín, Santo En habes optime lector absolutissimi doctoris Aurelij Augustini opus absolutissimum de Ciuitate dei ... / eme[n]datum ... per ... Ioan. Lodouicu[m] Viuem ... ; [cum praefatione D. Erasmi] Basileae : Ex Officina Nostra [Io. Frobenivs], 1522 pridie calendas septembreis	RA/9
Altamira, Rafael La Baja Edad Media y la época de los Reyes Católicos / Rafael Altamira y Crevea. -- Barcelona : Sucesores de Juan Gili, [19--?]	3F/812
Axeitos Valiño, Ricardo Os Manuscritos e a imaxe de Emilia Pardo Bazán : catálogo do arquivo da familia Pardo Bazán / Ricardo Axeitos Valiño, Nélida Cosme Abollo. -- [A Coruña] : Real Academia Galega, 2004	GAL/ 11787

Baldomir Rodríguez, José (1867-1947) Cava lixeiro [Música impresa] / José Baldomir Rodríguez ; poema de Rosalía de Castro ; rev. Xoán M. Carreira. -- [A Coruña] : Xoán M. Carreira, cop. 1995	P-20/7
Barcia Caballero, Juan La Cuestión palpitante : cartas amistosas a la Sra. Dña. Emilia Pardo Bazán / por J. Barcia Caballero. -- Santiago : Establecimiento Tipográfico del Seminario Conciliar, 1884	M/13 M/1014
Barreiro, Bernardo Brujos y astrólogos de la Inquisición de Galicia y el famoso libro de San Cipriano / Bernando Barreiro de W. -- A Coruña : La Voz de Galicia, 1885	LS/145
Baumgartner, Matias San Agustín, Santo Tomás de Aquino, Giordano Bruno / Matias Baumgartner, Ricardo Honigswald. -- Madrid : Revista de Occidente, 1925	3N/1274
Biblia Pauperum del Codex Palatinus Latinus 871 Ed. facs. Zurich : Belser ; Madrid : Encuentro, cop. 1982-1983 Ediciones facsímiles de la Biblioteca Apostólica Vaticana ; 51	RA/17
Bouza-Brey Trillo, Fermín Cartas de Rosalía Castro a D. Angel Baltar / por F. Bouza Brey. -- [S.l.] : [s.n.], 1949 (Madrid : C. Bermejo)	M/672
Castro, Rosalía de Cantares gallegos / Rosalía Castro de Murguía ; edición do centeario ordeada, prologada e anotada por Fermín Bouza Brey. -- Vigo : Galaxia, 1963	LS/104

Castro, Rosalía de Inéditos de Rosalía / [recopilado por] Juan Naya Pérez ; prólogo del Marqués de Figueroa. -- Santiago de Compostela : Patronato Rosalía de Castro, 1953 M/972 Ejemp. del Excmo. y Rvdmo. Sr. D. José Souto Vizoso, Obispo de Palencia, que corresponde a uno de los 51 ejemp. nominados de una tirada de 300. Con firma autógr. de Gala Murguía de Castro. Contracubierta grabada con el escudo del Obispo José Souto Vizoso RA/126 Ejemp. de Dª. Gala Murguía de Castro, que corresponde a uno de los 51 ejemp. nominados de una tirada de 300. Contracubierta grabada con el escudo de Galicia. En estuche de cartón y tela. En la Noticia de los grabados: Ornamentación de José Ramón Villar Chas [sic].	M/972 RA/126
Castro, Rosalía de Rosalía : obras en prosa / [Rosalía de Castro ; estudo preliminar, Marina Mayoral]. -- A Coruña : Boreal, D.L. 2022	FGE/208
Castro, Rosalía de Rosalía de Castro : obra poética e manuscritos / [edición dos textos, Henrique Monteagudo ; estudio preliminar, Marina Mayoral]. -- A Coruña : Boreal, D.L. 2019	RA/248
Contreras, Jaime El Santo Oficio de la Inquisición en Galicia, 1560-1700 : poder, sociedad y cultura / Jaime Contreras. – Madrid : Akal, D.L. 1982	BM/1760
Cotarelo Valledor, Armando Un incunable compostelano : nota bibliográfica / por Armando Cotarelo y Valledor La Coruña : Seminario de Estudos Galegos, 1927	FOL/9/6
Enríquez del Castillo, Diego Chronica del mui alto y mui poderoso rey d. Henrrique Quarto de este nombre... / Escrita por el liz. Diego Henrríquez del Castillo, capellán de dicho rey. -- 17--?	FA/548
Enríquez del Castillo, Diego Crónica de Enrique IV de Diego Enríquez del Castillo / Aureliano Sánchez Martín, editor crítico. -- Valladolid : Secretariado de Publicaciones, Universidad, D.L. 1994	3M/9776

Erasmus, Desiderius El Enquiridion o Manual del caballero cristiano / Erasmo ; edición de Dámaso Alonso ; prólogo de Marcel Bataillon. Y La paráclesis o Exhortación al estudio de las letras divinas ; edición y prólogo de Dámaso Alonso Madrid : [s.n.], 1932	MB/1747
Erasmus, Desiderius Elogio de la estulticia / Erasmo de Rotterdam ; traducción directa del latín por Julio Puyol ; precedida de dos cartas, una del traductor y otra de A. Bonilla y San Martín ; (edición ilustrada con los dibujos de Holbein). -- Madrid : Victoriano Suárez, 1917	FA/1257
Erasmus, Desiderius Elogio de la locura / Erasmo. Diálogos / de Juan Luis Vives. Coloquios / de Pedro Mexia. -- 2ª ed. -- Madrid : Ibéricas, 1945 imp.	3N/188
Erasmus, Desiderius Elogio de la locura / Erasmo. Diálogos / de Juan Luis Vives. Coloquios / de Pedro Mexia Madrid : Ibéricas, 1945 imp.	PZ/1595
Fuente, María Jesús Reinas medievales en los reinos hispánicos / María Jesús Fuente. -- Madrid : La Esfera de los Libros, 2003	3M/19686
García Negro, María Pilar Galiza e feminismo en Emilia Pardo Bazán / María Pilar García Negro. -- Santiago : Alvarellos, 2021	GAL I 255
García Negro, María Pilar O clamor da rebeldía : Rosalía de Castro, ensaio e feminismo: o nacemento do ensaio na literatura galega contemporánea ... análise e interpretaciòn de textos rosalianos / María Pilar García Negro. -- Santiago de Compostela : Sotelo Blanco, 2010	GAL/ 16482
La PATRIA Gallega : boletín-revista : órgano oficial de la Asociación Regionalista. -- [Santiago de Compostela] : Consellería de Cultura, Comunicación Social e Turismo, D.L. 2000	GAL/9238
Llanos y Torriglia, Félix de En el hogar de los Reyes Católicos y cosas de sus tiempos / Félix de LLanos y Torriglia. -- Madrid : Ediciones Fax, [1943?] (1943 imp.)	3F/636

Medela, Benito Antonio (O.P.) El Conquistador y defensor de España, Santiago el Mayor : oración panegírica... / Benito Antonio Medela ; sale a la luz a expensas de un devoto del Santo Apóstol y amigo del autor. – Madrid : Imp. de la hija de Ibarra, 1806	BM/1005
Méndez de Parga y Andrade, Benito Dilucida et elegans interpretatio ad bullam Alexandri III p. m. de iubileo D. Iacobi unici hispaniarum patroni... / authore D. Benedicto Méndez de Parga y Andrade .... -- Compostellae : Excudebat Ioannes Guixard de Leon : Tipographus Totius Regui, 1628	BM/3198
Misal Compostelano de 1495 [Fragmento] Deste libro só se conservan uns fragmentos, localizados e identificados, os primeiros, por Antonio Odriozola, e logo algúns outros por José Ignacio Cabano no Arquivo da Catedral de Santiago. Encargado polo arcebispo de Santiago Alonso II Fonseca a Juan de Porras en 1495, parece que foi impreso en Monterrei cos mesmos tipos de imprenta que utilizaron Gonzalo Rodriguez de la Pasera e o mesmo Juan de Porras para imprimir en Monterrei o famoso Misal Auriense.	1495
Naya Pérez, Juan Estudios acerca de la familia Murguía-Castro / Juan Naya Pérez. -- A Coruña : Deputación Provincial, 1998	GAL/8182
Nebrija, Antonio de Gramática de la lengua castellana / Antonio de Lebrija (sic.) Ed. facs. Madrid : Espasa Calpe, 1976	MB/797
O Sinodal de Aguilafuente é o primeiro libro (incunable) impreso en España e en español, no ano 1472. Contén as actas do sínodo diocesano que tivo lugar en Aguilafuente (Segovia) en xuño dese mesmo ano, convocado polo bispo Juan Arias Dávila. No sínodo trátanse diversos aspectos da vida eclesial da diocese segoviana, que afectaban tanto a relixiosos como a laicos.	1472
Palencia, Alonso de Crónica de Enrique IV / Alonso de Palencia ; introducción de A. Paz y Melia. -- Madrid : Atlas, 1975-1975	FE/1208
Papini, Giovanni San Agustín / Giovanni Papini ; traducción del original por M.A. Ramos de Zarraga. -- Madrid : Ediciones Fax, 1940	FE/633

Pardo Bazán, Emilia, Condesa de De mi tierra / Emilia Pardo Bazán. -- A Coruña : Deputación Provincial da Coruña, D.L. 2021 (A Coruña : Imprenta Provincial)	FGE/531
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de De mi tierra / Emilia Pardo Bazán. -- A Coruña : Deputación Provincial da Coruña, D.L. 2021 (A Coruña : Imprenta Provincial)	LDC/22
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de El Encaje roto : antología de cuentos de violencia contra las mujeres / edición y prólogo de Cristina Patiño Eirín. -- Zaragoza : Contraseña, 2018	GAL/ 10400
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de Hernán Cortés y sus hazañas / por la Condesa de Pardo Bazán ; e ilustrado por A. Vivanco. -- Madrid : La Lectura, imp. 1914	EL/536
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de La Dama joven / Emilia Pardo Bazán. -- Barcelona : [s.n.], 1885	BM/3258
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de La Madre naturaleza : 2ª parte de Los Pazos de Ulloa / Emilia Pardo Bazán. -- Barcelona : Daniel Cortezo y Cía, 1887	M/1016
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de Los Pazos de Ulloa : novela original, precedida de unos apuntes autobiográficos / por Emilia Pardo Bazán. -- Barcelona : Daniel Cortezo y Cía, 1886	FGA/42
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de La Poesía regional gallega [Manuscrito] : discurso presidencial leído en la velada que para honrar la memoria de Rosalía de Castro ha celebrado el Liceo de Artesanos de La Coruña, el día 2 de setiembre de 1885 / Emilia Pardo Bazán. -- [188-?]	Ms/28
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de Polémicas y estudios literarios / Emilia Pardo Bazán. -- Madrid : Administración, [1893?] (Agustín Avrial)	EL/603
Pardo Bazán, Emilia, Condesa de Nuevo teatro crítico / Emilia Pardo Bazán. -- Madrid : La España, 1891	FGA/32

Pardo Bazán, Emilia, Condesa de Nuevos cuentos de Marineda / Emilia Pardo Bazán ; selección de textos de Patricia Angulo Miró. -- A Coruña : Ediciones del Viento, 2021	GAL/830
Poullain, Claude Henri Rosalía de Castro de Murguía y su obra literaria (1836-1885) / Claude Poullain. -- Madrid : Editora Nacional, D.L. 1974	BM/372
Puggiola, R. Coro de monaguillos [Música manuscrita] : pieza cómica para veladas recreativas / R. Puggiola. Te amamos : himno / por Ribé. Capricho triunfal : felicitación. Doce sono / letra de Rosalía de Castro ; música de Juan Montes. A Galicia : cantiga ; Lonxe : balada para canto y piano / música de M. Valverde. Melodía gallega / letra de A. Brañas ; música de G. Curros. El siglo que viene / Caballero. -- [19--?]	P-35/5
Pulgar, Fernando del Crónica de los Reyes Católicos / por Fernando del Pulgar ; edición y estudio por Juan de Mata Carriazo. -- Madrid : Espasa Calpe, 1943	3F/553
Pulgar, Fernando del Crónica de los Reyes Católicos Don Fernando y Doña Isabel de Castilla y de Aragón / por Fernando del Pulgar. -- Valladolid : MAXTOR, 2011	3M/5547
Queirolo, Agostino San Agustín / Agostino Queirolo. -- Madrid : Ediciones y Publicaciones Españolas, 1945	3A/104
Rey Castelao, Ofelia El Voto de Santiago : claves de un conflicto / Ofelia Rey Castelao. -- Santiago de Compostela : Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, 1993	GAL/4941
Rodríguez de Ledesma, Francisco Discurso sobre el voto de Santiago o sea demostración de la falsedad del privilegio en que se funda - / Francisco Rodríguez de Ledesma. -- Madrid : Imprenta de Sancha, 1805	BM/2375
Rodríguez Gómez, Santos Alborada popular de Rosalía de Castro [Música impresa] : para canto y piano / por Santos Rodríguez Gómez. -- Vigo : Manrique Villanueva, [19--?]	P-17/22

Rolewinck, Werner [Fasciculus temporum] Explicit chronica que dici[n]t Fasciculus temporum.... -- 1ª ed. italiana. -- Venetiis impressa : Cura impensisque Erhardi Ratdolt de Augusta, anno Domni 1480, XXIIIJ mens[is] nouembris...	RA/101
Villa-Real Valdivia, Francisco Hernán Pérez del Pulgar y las guerras de Granada / Francisco Villa-Real Valvivia. -- 3ª ed. -- Málaga : Algazara, 1999	3M/18536
Wills, Garry San Agustín / Garry Wills ; traducción de Teófilo de Lozoya. -- Barcelona : Mondadori, D.L. 2001	3A/401